

שלא באשמתנו גלינו מארצנו: למה הוגלו אבותינו למצרים? מבוסס על לקו"ש ג/1016ד

מיליונר ערך מסיבה מפוארת מסביב לבריכה בחצר הווילה שלו. הוא הכניס כרישים ותנינים לתוך המים ובאמצע האירוע הכריז כי מי שישחה את הבריכה מצד לצד וייצא בחיים - יקבל צ'ק מיליון דולר. איש לא התנדב. המיליונר התלהב והעלה את סכום ההימור: מי שישחה את הבריכה מצד לצד, יקבל גם את היאכטה. כולם התגודדו קרוב יותר לבריכה אך איש לא קפץ. המיליונר הכריז כי מי שיחצה את הבריכה בשלום, יקבל גם את הווילה הענקית הזו. עשר מיליון דולר עמדו על הכף.

לפתע ראו צלילת אדם שוחה בתוך המים, מישהו חצה את הבריכה מצד לצד ובשנייה האחרונה חמק מהכרישים ויצא מהמים. המיליונר מחבק אותו ושואל: "לפקודת מי לרשום את הצ'ק?" - "לא רוצה את הצ'ק", עונה הבחור בזעם. "לפקודת מי לרשום את היאכטה ואת הווילה?" - "לא רוצה היאכטה ווילה". "אז מה אתה כן רוצה?" - "אני רוצה לדעת מי המנוול שדחף אותי לתוך המים".

ההפתעה הכי גדולה בחיים היא החיים עצמם. המציאות מגלגלת אותנו לכל מיני מקומות שאיננו מבינים איך הגענו אליהם. לעתים נתקעים עשרים שעות בשדה תעופה בקצה העולם בהמתנה לטיסה שמסרבת להמריא. לפעמים אלו הנישואים שמכריחים אותנו ללכת בעקבות בן הזוג למקומות שלא העלינו בדעתנו, ובדרך כלל זה פשוט צורך הפרנסה שמביא אותנו למקומות מפתיעים תוך בזבז שעות על נסיעות שלא נגמרות.

והשאלה אותה שואלים רבים לעתים קרובות: מה מביא אותנו לאן שהגענו? למה אנשים מתגלגלים למקומות שאינם רוצים להיות בהם?

הגמרא אומרת (פסחים נד) כי זה אחד הנושאים שגדולים מהאדם. אפשר לתכנן את החיים מכאן ועד מחר, אך הקב"ה מוביל אותנו לפי קצב משלו. "שבעה דברים מכוסים מהאדם, יום המיתה ויום הנחמה ... ואינו יודע במה משתכר". והשאלה היא מה השיטה שעומדת בבסיס המסע של החיים?

אנו רוצים לעסוק בכך דרך תמיהה מרכזית שאין מתאים מלפתוח בה את הספר השני, חומש שמות. מדובר בפליאה שמטרידה את כל בעלי המחשבה היהודיים, החל מימי הגמרא ועד ימינו: **למה נגזר על אבותינו לעזוב את הארץ ולגלות למצרים?** מדוע עמנו נוצר מתוך מאות שנות גלות וסבל?

אנו רגילים לומר "מפני חטאינו גלינו מארצנו", לחפש את החטאים שהובילו לחורבן בתי המקדש והגלות מהארץ (ביטול תורה ושנאת חיים), אך לגלות הראשונה **לא קדם בפשטות שום חטא**. מאתיים שנה לפני שבכלל נולדו גולי מצרים אמר הקב"ה לאברהם אבינו: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם". הגזירה הנוראה נחתה מהשמיים לפני שהאנשים באו לעולם. וכל אדם הגון אמור לזעוק: למה? איפה הצדק? מה מונח בבסיס התכנית הנוראה לזרוק את אבותינו מהארץ ל-210 שנים באדמה זרה תוך סבל ושעבוד נורא?

נשים לב שגלות מצרים מובילה לכך שכמעט **כל התורה שבכתב** – כל תקופת ההקמה של עם ישראל - **מתרחשת בחוץ לארץ**. מתוך 54 פרשיות התורה, רק שבע וחצי!! מתרחשות בארץ ישראל (לך לך, וירא, חיי שרה, תולדות, וישלח, וישב, מקץ, וחיצי פרשת ויגש). עם ישראל עוזב את הארץ ושב אליה רק בימי יהושע בן נון. והתהייה הגדולה היא **למה עמנו קם בחו"ל?**

ניזכר בהשתלשלות הדברים: חומש שמות מתחיל באות וא"ו, "ואלה שמות", שהיא אות **החיבור**. מפרשים רבים תמהים על כך, שהרי שום חומש אחר אינו מתחיל עם חיבור לחומש שלפניו? במיוחד שהחומש החדש מתחיל תקופה הפוכה בדיוק מהתקופה הקודמת: קודם יוסף משל בכיפה ועכשיו קם מלך חדש שלא זכר את יוסף?

האור החיים עונה תשובה חשובה: הגלות היא המשך ישיר מספר בראשית, משום שכל מסע האבות הוא מהלך רצוף לקראת הירידה למצרים. הגלות במצרים לא הייתה תקלה בלתי מתוכננת כתוצאה

ממלך מרושע שקם פתאום, אלא היה זה המסלול לכיוונו צעדו האבות והשבטים מאתיים שנה. החל מימי ברית בין הבתרים היה ברור כי **פנינו מצרימה**. עלינו לעבור מסלול ארוך של שעבוד וסבל.

בכך מתרץ האור החיים את השאלה הפשוטה: מדוע מונה התורה בפתח החומש את בני יעקב שירדו מצרימה? הרי זה נידון היטב בפרשיות הקודמות? אלא להדגיש ש"אלה שמות **הבאים מצרימה**" – הם באו **למרות שידעו לאן הולכים**, ולא כמו הדוד, עשו, שברח מהארץ בגלל הגזירה בפתח.

1. שמות א,א: ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו: ראובן שמעון לוי וגו'. **אור החיים:** טעם אומרו 'ואלה' בתוספת וא"ו [החיבור] ... מה הראשונים ידעו והכירו בגלות וקבלו עליהם ועל זרעם כמו כן אלה. והוא אומרו ואלה מוסיף על הראשונים ... ולדרך זה הרווחנו טעם נכון לדעת לאיזה ענין חזר הכתוב ומנאם אחר שכבר מנאם בפרשת ויגש בירידתם למצרים ... ולדרכנו הכתוב יודיע ... מי ומי הבא לקבל גזירת מלך לסבול עול הגלות ולא פנה עורף כמעשה עשו הרשע שהלך לו אל ארץ אחרת ודרשו חז"ל מפני שטר חוב של הגלות.

במצרים קם מלך חדש והתמלא פחד מהצמיחה הדמוגרפית של עם ישראל. הם פרו ורבו וצמחו באלפים ופרעה נכנס ללחץ שמא יהפכו לגיס חמישי שילחם כנגד המצרים מתוך המדינה. ומכאן זה מתדרדר מפסוק לפסוק והופך להיות יותר ויותר נורא. הרבי מליובאוויטש הזכיר פעמים רבות כי הפרשה הזו היא "פרשת גלות", משום שכל **פסוקיה** הן רצף מתדרדר של נפילה אחר נפילה. הפרשה אינה מקיימת אפילו את המנהג "לסיים בטוב", וסוף הפרשה הוא בזעקה המפלחת של משה רבנו: "למה הרעותה לעם הזה"?

הגזירות של פרעה הלכו והתדרדו בשלושה שלבים. מדרש מעניין טוען כי שלוש הגזירות רמוזות בשלוש השמות של משפחת מנהיגי האומה – "מרים", "אהרן" ו"משה".

שמות רבה כו,א: גזירה הראשונה שגזר פרעה על ישראל, שנאמר 'וימררו את חייהם', העמיד לוי הקב"ה גואל - זו **מרים על שם המירור**. גזירה שנייה 'אם בן הוא והמתן אותו', העמיד הקב"ה גואל - זה **אהרן על שם ההיריון**. גזירה שלישית שגזר ואמר 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', העמיד הקב"ה גואל **על שם המים** - זה **משה שנאמר 'כי מן המים משיתיהו'**.

פרעה מתחיל בגזירת עבודת פרך על הגברים. הרציונל היה שאם יאבדו את החשק והתקווה בחיים, הם יפסיקו להתרבות. הגזירה הזו רמוזה בשם "מרים" מלשון "וימררו את חייהם". כשהאיום לא עבד והם המשיכו להתרבות, פרעה הכריז על השלב השני: להמית את התינוקות בגמר ההיריון. זה נרמז בשם "אהרן", מלשון "היריון". ולאחר שהמיילדות לא שיתפו עמו פעולה, הוא עובר אל הפתרון הסופי ומצווה את חייליו לחטוף את התינוקות ולהטביע ביאור. זה נרמז בשם "משה" – "כי מן המים משיתיהו". ככה זה נמשך 86 שנים נוראות, כולל מאות אלפי עבדים מותשים ואלפי תינוקות מומתים.

והצעקה אצל כל אדם הגון היא: איפה היה האלוקים בשואה? למה ההגליה לארץ אחרת? ומדוע אלפי תינוקות הומתו ביאור? הנה תהייתו הקשה של האלשיך:

אלשיך פרשתנו: ראוי לכל איש חכם לבב לדעת: על מה עשה ה' ככה לקדושים אשר בארץ המה, יעקב וכל הנפש אשר בארץ המה שבעים? לתת תחת סבלות מצרים את בניהם ובני בניהם מאתיים ועשר שנים בחומר ובלבנים? מה פשעם ומה חטאתם והרי הקב"ה לא חשוד דעביד דינא בלא דינא?

מדרש אחר מוסיף כי זאת בדיוק הייתה צעקתו של משה רבנו "למה הרעותה" – כלומר, למה לעולל רע **למי שלא עשה דבר רע?**

שמות רבה ה,כב: 'למה הרעותה לעם הזה' - אמר לפני הקב"ה: נטלתי ספר בראשית וראיתי מעשיהן של דור המבול והיאך נידונו ... ומעשה דור הפלגה ושל סדומיים והיאך נדונו ... אבל העם הזה **מה עשו שנשתעבדו מכל הדורות שעברו?** ואם בגלל שאמר אברהם: 'במה אדע כי אירשנה' [והוא קטנות אמונה] ... היה לו להשתעבד או דורו של יצחק או של יעקב ולא לעם הזה שהוא בדורי?

בסוף דבריו מעלה המדרש אפשרות כי הגלות הייתה עונש על מעשה בלתי מושלם של אברהם אבינו עצמו, שביקש סימן על כך שיירש את הארץ ולידת בנו (וכך בגמרא נדרים לב). אבל השאלה גדולה: מה רוצים מהדור הזה שנולד מאות שנים אחרי אברהם? ובכלל: אם גזירת "ועבדום וענו אותם" היא

עונש כלשהו, מדוע איננו רואים את אברהם מתווכח על צדקת העונש כמו שהתווכח אודות אנשים זרים וחטאים – אנשי סדום?

מהפשטות בה מציגה התורה את הייעוד "גר יהיה זרעך", וכן מהשתיקה של אברהם בתגובה אליה, משמע כי לא מדובר בעונש, אלא **בהתפתחות מוכרחת**. כך צריכה להיות ההקמה של עם ישראל. והשאלה הגדולה מה טמון כאן? למה אנשים חייבים להתגלגל למקומות שאינם רוצים להיות בהם?

ב. ניתן להעמיק בשאלה מכיוון נוסף: כשם שלא ברור מדוע **הגענו** למצרים, כך לא ברור מדוע נאסר עלינו **לחזור** לשם. ארץ מצרים היא המקום היחיד על פני הגלובוס בו **אסור ליהודי להתיישב באופן קבוע**. כך מצווה התורה רגע אחרי יציאת מצרים:

2. שמות יד, יג: כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תסיפו לראתם עוד עד עולם - רמב"ם הלכות מלכים פ"ה: ומותר לשכון בכל העולם חוץ מארץ מצרים.

המדרש מוסיף ומספר דבר קשה: בכל פעם שיהודים התאמצו להשתקע במצרים, הדבר נגמר במסע של הרג ורצח שחיסל את הקהילה. השיא היה כשהוקמה העיר אלכסנדריה במצרים על שמו של המלך אלכסנדר הגדול (בימי בית המקדש השני). בעיר נוסדה קהילה יהודית ענקית שמנתה מאות אלפי אנשים. הם התפרסמו בגלל בית הכנסת המפואר שבנו ועליו נאמר בגמרא (סוכה נא, ב): "מי שלא ראה דיופולסטון של אלכסנדריה של מצרים, לא ראה כבודן של ישראל". בית הכנסת היה כל כך גדול שלא היו שומעים את החזן בכל האולם והיה עומד אדם ומנופף עם מטפחת כדי שיידעו מתי לענות אמן. אולם בסופו של דבר, מלך רומי חיסל כליל את ההתיישבות שם.

[נעיר כי בדורנו עלתה שאלה מעניינת: בסוף שנות השבעים קיימה ממשלת ישראל שיחות משא ומתן לשלום עם מצרים בתיווך אמריקאי, מה שנגמר בסוף בהסכם "קמפ דייוויד" וחלק מהשיחות התקיימו על אדמת מצרים. עיתונאים פנו אל הגאון רבי עובדיה יוסף לשאול האם יכולים לנסוע לביקור קצר במצרים לסקר את השיחות?

הרב עובדיה מכריע כי האיסור מכון רק להשתקעות קבועה במדינה ולא לביקור זמני. הרב מוכיח זאת מהעובדה שהרמב"ם עצמו שכתב (כדלעיל) שאסור לגור במצרים, חי את רוב שנותיו על אדמת מצרים. הרמב"ם הגיע לאלכסנדריה בגיל 27 לאחר שמשפחתו ברח מהרדיפות המוסלמים בספרד ובמרקו, וחי שם עד יום מותו בגיל 69. (היארצייט שלו חל בהשגחה פרטית **ביום שישי בשבוע זה, כ טבת**). כך שהוא חי על אדמת מצרים יותר מארבעים שנה. ומכאן שהאיסור נוגע להשתקעות קבועה.

כך כותב גם רבי דוד בן זמרה, הרדב"ז, שהיה ראש רבני מצרים במשך 40 שנה והקים שם ישיבה לתפארת, בה למדו גדולי עולם כמו האר"י הקדוש ורבי בצלאל אשכנזי, ה"שיטה מקובצת":

שו"ת הרדב"ז ח"ד סימן עג: דעתנו לחזור לארץ ישראל לדור שם, ועל זה הטעם אנו סומכים במה שאנו דרים במצרים... כי אין דעתנו להשתקע לצמיתות, אלא כאשר תמצא ידינו נלך לארץ ישראל].

והשאלה מתבקשת: למה ארץ מצרים היא הנקודה היחידה בגלובוס שאסור ליהודים לחזור אליה?

התוועדיות תשמ"ז ב/102: מה השתנתה ארץ מצרים משאר ארצות דאומות העולם? ואדרבה, בנוגע למצרים צריך להיות יחס טוב משאר האומות, שנאמר 'לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו'?

אנו רוצים להציג שני ביאורים על סוד הגלגול למצרים: הראשון קשור בעיקר להיבט גזירת ה**ייסורים והסבל**, והשני עוסק בתכלית הגלות וההתגלגלות למקום אחר מארץ ישראל.

ג. מעשה במגייס כספים מירושלים שיצא לאסוף כסף באיטליה. הוא נכנס לביתו של יהודי עשיר במילאנו ועמד המום נוכח העושר שזעק מכל פינה. נברשות קריסטל השתלשלו מהתקרה, הרצפה כוסתה בשטיחים אומנותיים והשולחן היה מעוטר בכלים מפוארים. לפתע ראה דבר מוזר: בתוך ארון

סגור עמדה חנוכיית זהב מרהיבה ועל ידה ניצב בקבוק ובתוכו שברי זכוכית. הוא לא הבין מה לבקבוק שברים בתוך הפאר הזה?

הגביר סיפר: "נולדתי בהולנד למשפחה חסידית וקיבלתי חינוך קפדני. יום אחד הגיע מכתב מסבי באיטליה בו מספר על חולשה שתקפה אותו והוא מתחנן כי אבוא לסייע לו בעסקים המסועפים. המשפחה כולה התפרנסה בזכות סבא והורי נאלצו להסכים. נשאבתי בכל כוחותיי לניהול העסק ושכחתי בהדרגה את החינוך שקיבלתי. פעם שמתי לב שחלף זמן מנחה, פעם אחרת קרסתי בלי תפילת ערבית ועד שיום אחד לא מצאתי את הזמן להניח תפילין. בחרתי בת זוג שתתאים למעמד החדש שלי, ואף שגם היא באה מבית יהודי אך לא התעניינה במיוחד במסורת.

ערב אחד חזרתי מהמשרד וראיתי חבורת ילדים ברחוב ובאמצע עומד ילד ובוכה: "מה אגיד לאבא?" "אבא יכה אותי". הילד סיפר כי הערב נר ראשון של חנוכה ואביו שלח אותו לקנות בקבוק שמן זית. הוא מיהר לחזור והבקבוק נפל ונשבר וכעת הוא מבוהל מהתגובה של האבא. הוצאתי את הארנק, נתתי לו את הסכום הדרוש ושבתי הביתה. אך הבכיי של הילד לא נתן לי מנוחה. "מה אגיד לאבא?" גם אני כבר מתבגר, ילדי יקימו עוד מעט בתים בעצמם – ומה אגיד לאבי שבשמים? כיצד אסביר שהעדפתי הצלחה חומרית על הקמת דור נוסף של יהודים?

מבלי משים יצאתי מביתי ולראשונה זה עשרות שנים, קניתי בקבוק שמן להדלקת נרות. ואז עשיתי עוד משהו: חזרתי לאותו מקום בו התגודדו הילדים ואספתי את שברי הזכוכית. הכנסתי לתוך גזיר עיתון והעמדתי על שולחן העבודה. הלילה ההוא היה המהפך שהשיב את משפחתי למסורת אבות.

התורה עצמה מסבירה את תכלית הסבל במצרים:

3. דברים ד, כ: ואתכם לקח ה' ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה.

כל תהליך של יצירה מתחיל בהתכה. כאשר מוציאים מהאדמה מתכות יקרות במטרה להכין מהם כלי ברזל, כסף וזהב, מחממים אותם מעל כבשן האש, מתיכים את המתכת בחום ומפרידים את הסחורה האיכותית מסיגי הפסולת שדבקו בה. הרעיון הוא שלא עושים שינוי בחיים בלי זעזוע. כדי לעבור ממצב למצב וליצור יצירה חדשה שהיא נעלית ומשובחת מהראשונה, נדרש שלב של התכה והמסה בו הנברא מוותר על ציורו הקודם ומבשיל לקראת ציור חדש.

ככה זה בטבע: כאשר נוטעים גרעין באדמה במטרה להצמיח ממנו אילן נושא פירות, עליו לעבוד שלב של הרקבה, כדי לוותר על הקליפה והשריון ולהתמזג עם כוח הצומח באדמה. אנו מכירים זאת גם בעולם הזוגיות ובעולם העבודה: השלב הקשה בכל התחלה חדשה הוא התקופה הראשונה. (ולכן זוגות שעוברים את השנה-שנתיים הראשונות, סיכויים רבים שימשיכו הלאה). היא כוללת וויכוחים וקשיי קליטה וחיפוש עצמי, משום שהאדם נאלץ לעבור תהליך של המסה ואיון עצמי במטרה לעבור מחשיבה של "אני" לחשיבה של "אנחנו"¹.

היעד הסופי אחרי יציאת מצרים היה מתן תורה בהר סיני, אבל זהו מהלך בלתי טבעי. אדם מחובר לעצמו ולצרכיו האנוכיים ואינו בשל להיות "סגולה מכל העמים". המטרה של העבדות במצרים הייתה ללדת מחדש את עם ישראל. זה היה "כור היתוך" שהכריח יהודים להתעלות מעל החשיבה האנוכית ולהתחיל לחשוב מה צריכים ממני במקום מה אני צריך?

תורה אור עד, א: מצרים הוא כור הברזל, כמו 'מצרף לכסף וכור לזהב'... שהכור הוא המפריד הסיגים שלא תהיה תערובת פסולת בכסף וזהב. וכך הוא מצרים כור הברזל, שזיכך את ישראל על ידי קושי השעבוד בחומר ובלבנים, להיות נפרד הרע מן הטוב ויתפרדו כל פועלי און.

לפי זה תירץ הרבי מליובאוויטש שאלה מעניינת (לקו"ש ז'71): חג הפסח נקרא בלשון התורה "חג המצות". התורה לא קוראת לו מעולם בשם אחר. אולם חז"ל ועם ישראל החליטו לשנות מלשון התורה ולומר "חג הפסח". מדוע? אלא מדובר בשני שלבים בלידה וביצירה של עם ישראל: השלב הראשון היה "מצה", ביטול, שעבוד וקבלת עול מצוות. השלב השני הוא פסיחה ודילוג אינסופיים

¹ בדיחה: אישה אומרת לבעלה אחרי החתונה "מהיום אין אני ואין אתה, יש אנחנו". אחרי שבוע מישהו שואל את הבעל איך הוא מרגיש? הוא ענה: "אנחנו מרגישה מצוין"...

ממדרגה של נבראים מוגבלים לעמו הנבחר של מלך המלכים.

עד כאן מהלך אחד, שעיקר ההדגשה בו הוא תכלית ה**סבל** לקראת מתן תורה. אולם בהזדמנויות רבות אחרות דיברו אדמור"י חב"ד על פן יסודי ומרכזי בבסיס ה**גלות** וגלגולי החיינו של כולנו.

ד. הסיפור הבא (לפי אגרות קודש הרי"צ ז/עמוד כ) התרחש לפני כמאה וחמישים שנה ברוסיה. יהודי חסיד התגורר בעיר החשובה פולאצק ברוסיה הלבנה, העיר הייתה מלאה חיי תורה, בתי כנסת, תלמידי חכמים וחסידים. לפרנסתו עבד כצורף כלי כסף וזהב והרוויח היטב. חיי היו מאושרים בגשמיות וברוחניות. אך חלפו הימים והפרנסה התמעטה וימים שלמים הוא ישב בחוסר עבודה. לא נותרה בידו ברירה והוא נאלץ לחפש מקום עבודה חדש.

אמרו לו שבעיר רחוקה בשם "ולאדימיר" בעומק רוסיה זקוקים לצורף עם ידיים טובות והוא שינה את חיי ועבר לשם. אך העיר הזו הייתה הפוכה ממקום מושבו הקודם. אמנם הייתה עיר של מסחר, אך לא היו בה חיים יהודיים, הוא לא מצא אפילו בית כנסת ומנין לקריאת התורה, והריקנות והשממון הרוחני העלו בליבו תמיהות על הנהגת הקב"ה: למה הוביל אותו למקום כזה?

כמו חסיד אמתי הוא לא נכנע לשבר בליבו, אלא נסע לליובאוויטש אל האדמו"ר המהר"ש ושאל: היות שהקב"ה רוצה שאקיים חיי תורה, למה הוביל אותי למדבר שממה רוחני? הרבי הביט בו ואמר: אתה באמת חושב שהקב"ה לא יכול לספק לך בפרנסה בפולאצק?! זה בכלל לא העניין. תביט סביבך ותבין הכול: באותה עיר היה מחנה גדול של "קנטוניסטים", אלו היו צעירים יהודיים שגויסו כילדים בגיל שמונה! למשך 25 שנה בצבא הרוסי. זאת הייתה מזימה מרושעת של הצאר במטרה לנצר ולחלן את הצעירים היהודיים. אותם צעירים זועקים לנפש קרובה, שתחבק אותם, שתיתן להם הרגשה של בית, שתעורר אותם להתקבץ לתפילה ולקריאת התורה ולכן אתה נשלחת לשם. צרכי הפרנסה שלך הם רק כיסוי למה שהקב"ה צריך ממך. אותו חסיד התמסר למשימה ופעל רבות עם אותם צעירים.

הרבי מליובאוויטש מביא וארט כביר בשם חמיו, האדמו"ר הרי"צ: כל סוד הגלות, והשתיקה של אברהם בתגובה לכך, טמון במילות התורה עצמה: "גר יהיה זרעך בארץ לא להם". מה משמעות הלשון הבלתי רגילה הזו? למה לא נאמר ברור 'בארץ מצרים'? כאן טמון סוד הגלגולים: לפעמים נשלח אדם לארץ לא לו, כלומר, לא לצורכו האישי אלא לצרכי המשימה שנדרשת ממנו!.

בחיים יש את מה שאנו בוחרים עבור עצמנו, ויש את מה שההשגחה העליונה בוחרת בנו עבור הצרכים שלה. מעבר לכך שכל אחד הוא אדם והורה ומפרנס, הוא גם חלק מהפאזל שהקב"ה יצר ואנשים נשלחים למשימות בהתאם לפסיפס הגדול שיצר הקב"ה.

האר"י הקדוש כותב כי לפני הבריאה, התחולל בעולמות העליונים זעזוע שנקרא "שבירת הכלים". האורות האלווקיים שהאירו בעולם היו נשגבים עבור יכולת הקיבול של העולם הזה וניצוצות אלווקיים התפזרו ברחבי האטמוספירה. השליחות היהודית היא ללקט את הניצוצות הללו ולתקן אותם, להאיר בהם את שורשם העליון. הרעיון רמוז באחד הפסוקים הראשונים בתורה: "ורוח אלוקים מרחפת על פני המים", המילה "מרחפת" היא נוטריקון: "רפ"ח מעולם תוהו", שכן בעולם הזה התפזרו 288 ניצוצות מעולם התוהו.

ארץ מצרים הייתה באותם ימים המעצמה העולמית החשובה, ומכאן שהיה בה ריכוז רוחני עצום של ניצוצות שצריכים להתברר. מתוך 288 ניצוצות שהתפזרו בעולם כולו, 202 התפזרו במצרים לבדה. השליחות של צאצאי אברהם הייתה לגלות אל "ארץ לא להם", כלומר לא בשביל עצמם אלא בשביל תיקון העולם. להיות במצרים, להביא לשם אור רוחני ולתקן את השברים.

כעת נוכל להבין את אחת השאלות הגדולות במקרא (שהארכנו לדון בה בשנים קודמות): לאורך הפרשיות הללו מצווה הקב"ה שוב ושוב לשאול מצרים כלי כסף וכלי זהב לפני שייצאו משם. לכאורה מה מטרת הסחטנות הזו שמעמידה את בני ישראל באור אנטישמי של תאבי בצע? הביאור הפנימי הוא שזה בדיוק הסדר דרכו התבצע הליך הביורור המצרי. עם ישראל לקח מהם את כלי הכסף והזהב ואחר כך הקדיש אותו לבניית המשכן, וכך התבצע היפוך מושלם.

4. ליקוטי שיחות ג/1016ד: הקשה מורי וחמי אדמו"ר, הרי אברהם אבינו היה תכלית הטוב והחסד (עד שמצא זכות על ישמעאל ואמר 'לו ישמעאל יחיה לפניך') ואיך לא מצא זכות על ישראל כשמע גזירת הגלות 'גר יהיה זרעך בארץ לא להם'? אלא זה מה שאמר הכתוב 'בארץ לא להם', הקב"ה רמז לאברהם: אל תירא, מה שגר יהיה זרעך הוא 'לא להם', לא בשבילם (למרק חטאיהם) כי אם לברר את הניצוצות במצרים. וזהו 'ועבדום וענו אותם' – הם יעבידו את מצרים ויעשו אותם לעניים כי ייקחו מהם את כל הניצוצות, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' הוא רכוש הניצוצות שיוציאו ממצרים.

המהלך הזה התחיל במצרים ונמשך עד היום: נשים לב לעובדה מופלאה שקשה להסביר אותה בדרכים הגיוניות: יהודים הם העם הנווד ביותר בעולם. הסינים גרים בסין, הצרפתים בצרפת – והיהודים גרים בכל פינה על פני הגלובוס. הסמל היהודי הנצחי הוא "מקל הנדודים". גם כשחשבנו שמצאנו מקום נוח להתיישב בו במשך מאתיים שנה, דאגו הגויים לגרש אותנו ולהתגלגל אל מקום חדש. ועד היום הזה יהודים הם חסרי שקט ומנוחה ומתגלגלים לכל פינה נידחת בגלובוס.

לפי התפיסה הפנימית, זה לא קלקול, זה לא תיקון. נועדנו להגיע לכל פינה ולקדש אותה. לברך על האוכל, לארגן מניין תפילה ולהיות מורי הדרך לחיים של משמעות.

פסחים פז,ב: לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות, אלא כדי שיתווספו עליהם גרים. **תורת מנחם תשכ"א ח"ב/16:** אין הכוונה רק לגרים כפשוטו ... אלא לניצוצות הקדושה שנפלו בדברים הגשמיים שנמצאים בכל המדינות ששם גלו ישראל, שעל ידי שבני ישראל אוכלים ושותים כו' ומשתמשים בהם לשם שמים, הרי הם מבררים ופודים את הניצוצות.

בכך מבאר האר"י הקדוש את השאלה האחרונה שהעלינו: מדוע אסור לחזור למצרים לעולם? משום שיהודי מתגלגל לאן שיש מה לתקן ואילו במצרים הושלם תהליך הבירור. אין ליהודי מה לעשות שם.

לקוטי תורה להאר"י ל ריש פרשת תצא: אמר ה' 'לא תוסיפו לראותם עד עולם' ... [וקשה] למה צוה כן במצרים ולא עשה כן בשאר הגלויות? ... הנה הגלויות הוצרכו לברר ניצוצי הקדושה שנתערבו בחטא אדם הראשון בתוך הקליפות, שנתערב טוב ברע כנודע ... והנה במצרים באותה גלות ביררו כל הקדושה שהיתה בקרבם ולא נשאר דבר ... ולכן ציווה שלא לראותם עוד.

התפיסה אודות מחיבות האדם למקומו, שופכת אור על אחד הדיאלוגים הסוערים בתנ"ך. זה רגע השיא של הדרמה במגילת אסתר: גזירת המן התפרסמה, המלך והמן ישבו לשתות והעיר שושן נבוכה. מעולם לא פורסמה גזירה נוראה ואכזרית יותר: "להרוג ולאבד את כל עם מרדכי טף ונשים ביום אחד". לא רק היהודים באירופה, לא רק היהודים באפריקה, אלא כל עם מרדכי בתוך 24 שעות.

מרדכי פונה לאסתר ומפציר בה ללכת לבעלה, המלך, ולעורר את רחמיו, אך אסתר טוענת שזה לא הצעד הנכון. משום שהיא לא נקראה אל המלך שלושים יום וזאת לא תהיה גישה נכונה לפרוץ לחדרו כנגד החוק. ואז קורה דבר מוזר: מרדכי עונה לה במילים קשות וחמורות ביותר שאי אפשר להכיל אותן: "אל תדמי בנפשך להימלט ... כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו!, ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות".

מרדכי מאיים עליה במוות, לא פחות. וכאן עולות שתי שאלות: א. למה הוא מפחיד אותה? היא מתגוננת בדברים של טעם ולמה לענות באלימות? ב. מה מרדכי מתכוון בסוף דבריו "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות"? מדוע נוקט בלשון מהססת, לא נחרצת, "ומי יודע אם לעת כזאת"? האם ככה יניע אותה לפעולה?! עליו לקבוע ברורות: 'אני אומר כי לעת כזאת הגעת למלכות!'.
בהתוועדות פורים תשכ"ב הציג הרבי מליובאוויטש גישה מופלאה: מרדכי עונה לה כך, "מי יודע!" איש אינו יכול להסביר מדוע דווקא את זאת שנבחרת להיות כאן, איש אינו יודע מדוע זאת הדרך בה עלינו לבטל את הגזירה, אך כן ברור ש"לעת כזאת הגעת למלכות!". אם את כאן – כנראה שזאת השליחות שלך. כנראה שהובאת לכאן בדיוק בשביל הרגע הזה.

במלים מעשיות הכוונה היא, שלהיות מאמין זה לא לשבת בטל. אצל אדם מאמין אין דבר כזה 'להעביר את הזמן עד שאגיע למקום שאני חפץ להיות בו'. כל רגע בחיים הוא משימה, כל תפקיד

בקריירה הוא שליחות, ומה שנדרש מאתנו הוא לקום מהכורסה כרגע, עכשיו, ולחשוב איך אני נותן את התרומה הכי טובה במקום בו אני נמצא. יתכן ועוד חצי שנה אהיה במקום אחר, אבל כרגע אני כאן וזה אומר ש"לעת כזאת הגעת למלכות". היום אני צריך לעשות את המקסימום בו אני נמצא.

בחיים מתגלגלים למקומות רבים, בחלקם איננו מבינים מה אנו עושים בהם, אך הדבר הכי חשוב הוא לעשות בכל מקום את המקסימום הגשמי והרוחני. משום שהוא בוודאי חלק מהשליחות שלנו.

נסיים בסיפור יפה: יצחק נעמעס היה סוחר בולים בניו יורק. פעם קיים משא ומתן עם יהודי ניו-יורקי בשם טנקל על עסקת בולים ענקית. המו"מ נמשך חצי שנה, אך ברגע האחרון העסק התפוצץ. נעמעס חש צער על הזמן הארוך שבזבז, אך במחשבה שניה אמר לעצמו שכל עסקי הפרנסה הם רק כסוי על השליחות הרוחנית והחל להרהר כיצד לקרב את הטנקל הזה. הוא ביקש שוב פגישה עמו ואמר כי הוא רואה סימן בקשר ביניהם שעליו לעורר אותו לחיזוק רוחני והציע לו לשמור שבת. טנקל סירב. נעמעס התייעץ עם הרב חודקוב והוא הציע לדבר אתו על כשרות. אך טנקל סירב גם לכך באומרו שאשתו לא תסכים להחליף את כלי המטבח שלה.

חלפו שנים, רעייתו של טנקל נפטרה, ונעמעס הלך לנחם אותו. בין הדברים הציע לו להכשיר את המטבח לעילוי נשמת אשתו. אך טנקל הגיב בחשש שאינו יודע איך יסתדר במצב החדש, וקל וחומר שאינו רוצה לשנות את המטבח מהכלים הישנים. נעמעס לקח אומץ והציע הצעה מדהימה: הוא מוכן להביא לו מדי שבוע, שבע מנות מזון מבושלות. טנקל לא היה יכול לסרב להצעה כזו.

מאותו שבוע, מדי יום חמישי היה נעמעס לוקח את הרכבת מקראון הייטס לברונקס, קונה 7 מנות בשריות מבושלות, משם לוקח את הרכבת לריורדייל ומוסר אותן לטנקל. הוא לא התחשב במחיר היקר שעלה לו העסק הזה, קרוב לרבע משכורת חדשית, אלא עשה זאת בהתמדה.

כך נהג במשך שנה וחצי, 80 שבועות. לפתע טנקל פנה אליו וביקש ממנו להפסיק. לדבריו, הוא לא אוהב את האוכל המוכן שנעמעס מביא. החסיד ההמום שאל מה קורה עם האוכל כל שבוע? וטנקל ענה שהוא זורק אותו לכלב... זה היה יותר מדי עבור נעמעס והוא ניתק עמו את הקשר בצער.

חלפו עשרות שנים, נעמעס הזדקן ועזב את הביזנס, אך היה לו ולאשתו מנהג יפה. הם היו מארחים בביתם סטודנטים שהיו באים ל"שבתון" בשכונה. פעם אירחו סטודנט מוזר. כל הסעודה ישב והביט מסביב ולא אכל כלום. הוא התנצל שלא בא לאכול אלא סתם רצה לראות יהודים. הוא הסביר, שסבא שלו סיפר על יהודי משונה, שהיה מביא על חשבונו אוכל מדי שבוע במשך שנה וחצי והעיקר שהוא יאכל כשר. "חשבתי לעצמי שבאמריקה אין כבר אנשים כאלו ואני מוכרח לראות אם נותרו עוד כמה מהסוג הזה...". נו, הם סיפרו לו כי הם "היהודים המוזרים הללו" ומכאן ההמשך היה צפוי. הם קירבו אותו לאידישקייט עד שהחל לשמור תורה ומצוות.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי**

להצלחה רבה בכל ענייניהם

ולעילוי נשמת מרת

שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב